

Republikanske Novice

List Kmečke Republik. Stranke v Sloveniji.

Leto II.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Josip Murn, kmet in posestnik, Kandija Novomesto.

Štev. 1.

Resolucija o ustanovitvi kmečke republik. stranke,

sprejeta na sestanku zaupnikov v novo-meškem okraju.

Sestalo se je čez 40 delegatov kmečkega stanu. O političnem položaju in nalogah kmečkega stanu je poročal I. Murn, kmet - posestnik, Kandija - Novomesto. Njegovo poročilo je kmetsko ljudstvo splošno odobravalo, ker je vsem govoril o pravih potrebah kmetskega ljudstva, ki jih more pravilno čutiti samo oni, ki je sam iz tega stanu. Soglasno je bila sprejeta sledeča resolucija:

Po vojni, v kateri je kmečko ljudstvo največ trpelo, smo ustanovili leta 1919, 1. junija v Ljubljani samostojno kmečko stranko za Slovenijo z geslom: »Kmet pomagaj si sam in v boj za staro pravdo!« V samem začetku je stranka na svojih shodih po vaseh nastopala za republikansko obliko vlade, to je, da kmetsko ljudstvo, ki predstavlja 80 odstotkov prebivalstva v Jugoslaviji, upravlja državo, občine in okraje samo po svojih zastopnikih. Zaradi tega odločnega nastopa je tudi stranka dobila pri prvih volitvah veliko glasov in 8 poslancev samo v Sloveniji.

Ti poslanci pa so takoj, ko so bili izvoljeni, pozabili, da so zastopniki kmečkega ljudstva, ter so takoj, ko so prišli v Beograd sedli skupaj z našimi srbskimi demokrati, ki so zastopniki bank, ter so na ta način izdali kmečke interese. Obljubovali so pred volitvami, da bodo nastopili za avtonomijo, pa so to svojo obljubo prodali za en ministrski sedež in nastopili za centralizem. Obljubovali so agrarno reformo, da se razdelijo grajščinska in cerkvena veleposestva, da bodo mali posestniki in poljedelci plačevali kar najmanj davka, da bodo popravili ceste in sploh skrbeli za srednjega in malega kmeta. — Mesto tega so uvedli zopet kuluk - tlako in take davke naložili kmetom, da jih ne morejo več prenašati. Glasovali so tudi za ustavo, ki je ustanovila centralizem in tako izdali največje interese slovenskega in hrvaškega ljudstva; celo še danes postopajo vsepovsod proti slovenskemu ljudstvu in proti hrvaški republikanski kmečki Radičevi stranki, ki predstavlja ves hrvaški narod, namesto da bi šli z zastopniki hrvaškega ljudstva roko v roki. Zato so vsi zavedni in pošteni kmetje izstopili iz te stranke prodane od voditeljev.

Doživeli smo, da je vodstvo samostojne kmečke stranke tako prodalo naše interese belgrajskemu centralizmu.

Glavno besedo so imeli Korošec, Kristan, Prepeluh, ki pa niso razpisali svobodnih volitev v slovenski deželni parlament, kakor je bila splošna zahteva ljudstva, temveč so na lasno pest zapisali Slovence belgrajskim centralistom. Od takrat je bila SLS že trikrat na vladi, pa se je pustila vedno potegniti od Pašiča za nos, za ljudstvo pa ni dosegla ničesar.

Če premišljujemo, kako se je moglo zgoditi, da so vodstva že dveh slovenskih ljudskih in kmečkih strank predali samo-

stojnost Slovenije in interese ljudstva belgrajskim centralistom, moramo priznati, da se je to zgodilo, ker se je ljudstvo slepo zaupalo mestni gospodi. To se je zgodilo tudi zato, ker v obeh vodstvih strank vlada hlapčevski monarhistični duh. V njih ne odločajo kmetje, temveč par gosposkih voditeljev.

Voditelji SLS so izraziti monarhisti. Pod Avstrijo so bili uslužni hlapci avstrijske monarhije, med vojno so hujskali ljudi na morišče, vključ temu, da je večina izmed njih duhovnikov, ki bi se morali držati Kristusovega nauka »Ne ubijaj, ljubi svojega bližnjega«. Ti voditelji so zmiraj pripravljeni prodati interese kmečkega ljudstva zato, da dobijo par koncesij. — V njihovi stranki kmetje ne pridejo do besede; vso politiko vodi par duhovnikov. Tako so se že ponujali radikalom, da bi se zvezali s Srbi in oni proti hrvaškim kmetom.

Zato je danes že velikemu delu slovenskih kmetov jasno, da more njihove interese pravilno braniti samokmečka stranka, ki je osnovana na temelju republikanstva, na temelju človečanske pravice, ki je ob enem tudi božja pravica. — Kmet bodi na svoji zemlji svoj gospod in pred nikomur ne vpgibaj svojega hrbta kakor pred Bogom. Svoje kmečke interese moramo kmetje vzeti sami v roke, kakor so to že storili hrvaški kmetje, ki so pomeli iz svojih vasi vso mestno gospodo in so organizirali mogočno Radičevo stranko. Pod mirotvorno človečansko njeno zastavo je danes zbran ves hrvaški narod.

Nekaj od te mestne gospode, katero še celo delavci niso marali ter jih zapodili iz svojih vrst pa je pred kratkem ustanovilo Prepeluh - Dr. Lončarjevo rep. stranko, ki je spremenila »Avtonomista« v »Republikanca« ter hoče v kmečki rep. obleki zopet tretjič prevarati kmečko ljudstvo. Mi tej gospodi, ki so ji celo delavci obrnili hrbet, tej gospodi, ki dela roko v roki s bivšim socialistom Kristanom, ki hodi vedno v avdijenco na dvor, tej gospodi, ki je prodala samostojnost Slovenije, — ne moremo zaupati. Zato sklenemo ustanoviti pravo kmečko republikansko stranko, ki bo v rokah kmetov pod vodstvom preizkušenega voditelja Radiča znala braniti interese kmečkega ljudstva in ki bo ob teh volitvah nastopila s sledečim programom:

Popolna in neprekidna narodna suverenost? — Republika.

Iz te izvira popolna in neomejena narodna samoodločba.

Revizija ustave v tem smislu, da dobijo Slovenci samostojen deželni zbor v Ljubljani, ki bo upravljal slovenske dežele, a za skupne zadeve, ki bi se določile pri sporazumu po volitvah z bratskim hrvaškim narodnim zastopništvom in s poslanci iz Srbije ter ostalih jugoslovanskih dežel, naj upravlja zvezni parlament.

Ker smo mala država, moramo živeti v prijateljstvu z vsemi sosednimi narodi, posebno pa s kmečko - delavskimi republikami. Zato ne potrebujemo velike stal-

ne vojske, ki stane ogromne milijarde. Za obrambo naj se v slučaju potrebe oboroži ljudstvo, a za notranji red in varnost zadostuje ljudska milica, kakor je to v naprednih evropskih državah. Denar, ki se je porabljal za veliko vojsko, naj se uporabi za povzdigo narodnega posebno kmečijskega gospodarstva in izobrazbe.

Pravično in enakomerno obdavčenje po vseh pokrajinah.

Odprava indirektnih davkov na sol, petrolej in vseh življenjskih potrebščin. Odprava taks za vloge, pritožbe itd.

Razdelitev grajščinskih posestev med poljedelce.

Za parlamentarizem, za svobodo besede, tiska in organizacije.

Živela kmečka republikanska stranka. Živela republika!

Mislečim prijateljem SLS, ki so republikanci.

Velik del pristašev SLS vsak dan bolj uvideva, da politika monarhističnega vodstva SLS — ni samo stvar SLS, temveč z ozirom na to, da je dobila ta stranka večino glasov v Sloveniji pri zadnjih volitvah, tudi stvar celokupnega delovnega ljudstva pripeljala v zagato, iz katere ni izhoda.

SLS je bila še nedavno na vrhuncu svoje moči; njeni voditelji so upravljali 5 ministrskih resorov. In vendar, kaj je dobilo ljudstvo od tega? Zakaj niso ministri SLS bolj odločno nastopili za pravice slovenskega ljudstva?

Zakaj niso zahtevali takojšen razpis volitev v deželne zборе, ki bi se po ustavi morali že zdavnaj vršiti? Ali bomo čakali križem rok, da nam pade avtonomija sama od sebe v roke?

Duhovnik dr. Korošec je bil menda že tretjič minister v Jugoslaviji. On menda misli, da se bo dala doseči avtonomija od beograjske gospode s prošnjami! Kako je to napančno in naivno mišljenje! Pašič, šef radikalne stranke, je drugača mišljenja. Vsi ste čitali, da se je on kot ministrski predsednik, kot najvažnejša politična oseba z najvažnejšega mesta na javnem shodu v Bjelini tako jasno izrazil, da bodo oni to, kar je z orožjem dobljeno, tudi z orožjem branili.

Tako odločni srbski politiki postaviti nasproti politiko moledovanja in prošnje, to je, kar nobeden odločen republikanec ne more odobravati dr. Korošcu. Dr. Korošec, Kukovec in večina vodstva SLS so duhovniki. Že njihov poklic ne dopušča, da bi vodili odločno kmečko politiko kot na primer hrvaški kmetje s svojim neustrašenim Radičem na čelu. Tudi v hrvaški, kmečki republikanski stranki so duhovniki, pa celo veliko jih je, ker oni uvidevajo, da na ta način najbolj spoštujejo nauk Kristusov — ako se bavijo kot vojščaki Kristusovi v vrstah s kmečkim ljudstvom, za njegove pravice.

Duhovnikom torej ne moremo zameriti, ako oni že po svojem poklicu, ne morejo voditi političen boj izkoriščanih in

potlačeni kmetov tako odločno kot to zahtevajo razmere.

Ako bi duhovniki postali posvetni vojščaki bi to silno škodilo veri. Ali smo videli, koliko ljudi je med vojno zgubilo vero v cerkev samo zato, ker so nekateri duhovniki odobraval krvave nositve in trpinčenje naših fantov in mož na bojiščih.

Vrhutega duhovščina prejema plačo in druge razne ugodnosti od države, ki jo upravlja vlada. Vsakokratna vlada je torej tudi gospodar nad plačami duhovnikov.

Duhovniki so torej tudi materijelno odvisni od državne uprave. Oni ne morejo v nobenem slučaju odločno voditi kmečko politiko.

Tako, odločno, kmečko politiko lahko vodijo samo kmetje sami, ki so popolnoma neodvisni. Kmet, ki dela na svojem polju in ki je pošten, se ne boji nikogar, razven Boga.

Zato bodo vsi pristaši odločne, republikanske kmečke politike zapustili vrste SLS in vstopili v mnogomilijonsko organizacijo kmečke republikanske stranke, kakor so to že storili kmečki kmetje.

Ako bomo v parlamentu potrebovali učene gospode, ki bodo zastopali naše pravice, bo takih učenih gospodov dovolj v parlamentu. Hrvaška kmečka republikanska stranka, ki računa na 100 mandatorov, bo kandidirala tudi vseučeliške profesorje, ki so bili tako odločni republikanci, da jih je Pribičević upokojil.

Zatoraj kmetje, kmečka zveza, storite moški in odločni korak, pristopite v kmečko republikansko stranko!

Republikan. ljudstvu v Sloveniji!

Ker je »Slovenski republikanec« ali bivši »Avtonomist« list popolnoma v rokah gospoda Prepeluha, bivšega socialdemokrata, prijatelja in somišljenika Antona Kristana, ki hoče mogočno, kmečko-republikansko gibanje v Sloveniji izrabiti v zadovoljitev svojih osebnih ambicij, (slično, kakor je to napravil gospod Novačan, ki je hodil v avdienco na dvor, ter potem, ko je dobil državno službo, pustil na cedilu republikanske kmete in stranko), — se je pokazala potreba, da imamo mi kmetje sami svoj list, ki bo zastopal predvsem naše kmečke koristi, interese vseh delovnih slojev.

Prepeluhovo republikanstvo pa ni nobeno kmečko gibanje, ker ni zraslo iz kmetov, temveč ga je začela malomeščanska, napol študirana gospoda, ki je celih 5 let molče odobraval nasilno politiko raznih režimov in bila najzvestejše orodje, da celo sluga centralističnih režimov. — Prepeluh sam je bil v eni izmed Kristanovih Žerjavovih vlad poverjenik, nosi torej odgovornost za to vlado. Ko so ga pa kapitalisti, potem pa še delavci pustili vsled njegove nesposobnosti na cedilu, se je ponujal najprej klerikalcem ter hvalil njihovo politiko. Ker ga niso marali, se je ponudil g. Radiću, ki ga ni poznal.

Njegovo pisarenje in delovanje nima prav nobenega značaja in pomena za kmečko in delavno ljudstvo. Povdarjanje narodnjaške fraze, po zgledu starih liberalcev pa nič ne koristi kmetom in delavcem. Slovenski kmetje in delavci, ki imamo od vseh jugoslovanskih narodov najbolj razvit jezik in literaturo, največ šol, in ki znamo skoraj vsi pisati in brati, se prav nič ne bojimo za svoje slovenstvo. Tega nam ne more nihče več vzeti. V Jugoslaviji pa živijo razven Slovencev tudi druge narodnosti. Mi kot prava kmečka stranka moramo braniti interese vseh kmetov in delavcev in to predvsem gospodarske interese.

Zato bo naš list zastopal v nasprotju z gosposko malomestno politiko Prepeluhovo, resnične gospodarske in politične interese kmetov in vsega delavnega ljudstva.

Naše kmečke zadruga, hranilnice, posojilnice, kmetijsko družbo, razna druga kmetijska društva bomo skušali osvoboditi iz objema bank in špekulantov, ki so nekateri osvojili, ne da bi kmetje to spoznali.

Davčni politiki bomo posvetili posebno veliko pažnjo. Davčni vijak tako pritiska na naše kmete in obrtnike, da bo potrebno mnogo dela, da se ta vijak vsaj toliko odvijje, da bo kmet lahko dihal.

Zavedamo se, da mi sami ne moremo vsega doseči, zato bomo znali poiskati zaveznikov pri kmečkih organizacijah. Podpirali bomo vsakogar, ki se iskreno bori za kmečke koristi. Ako bo to delala »kmečka zveza« ali »kmečko delavska zveza« mi ne bomo ljubosumni, kot je Prepeluhova gospoda, temveč bomo vsako, stanovsko kmečko in delavsko organizacijo podpirali, ako se ona lori za resnično koristi kmeta ali delavca.

Naš politični boj bomo osredotočili za »Staro pravdo«, to je, da dobimo »Slovenski deželni zbor« na podlagi splošne, proporcionalne enake volilne pravice za moške in ženske. To je minimum našega političnega programa. Republika — znači javna zadeva. Kmečka politika morabit republikanska, to je javna zadeva, ker kmetje tvorijo 80% prebivalstva. Mi kmetje, ki živimo na polju, v vaseh, moramo zahtevati, da se vse zadeve države vodijo javno, a ne za kulisami, za zeleno mizo, kakor je bil Prepeluh in njegov prijatelj Kristan navajen delati. Zato smo mi kmetje po duhu pravi republikanci, a ne samo na jeziku, kakor Prepeluh in Kristan, ki ni še nikoli javno povedal, kaj je govoril v svojih avdijencah na dvoru. Mi kmetje smo tudi v srcu za človečnost, to je za združenje kmečkega in delovnega ljudstva vseh narodov.

Agrarnemu vprašanju, katero ni rešeno v Sloveniji, bomo posvečali našo največjo pažnjo. Mi se bomo borili zato, da izvojujemo agrarni zakon, po katerem naj se razdele vsa grajščinska in crkvena veleposestva med revne kmete, a velika gozdna posestva kneza Auersperga in druge fevdalne gospode naj se poddržavijo in revnim kmetom naj se dovoli pobiranje nastilja in suhih drv.

Izseljeniškem vprašanju ter brezposlici bomo istotako posvetili naše energije. Izseljeniški zakon, zakon o brezposelnosti, zakon proti oduštvu, špekulaciji in korupciji, naj zamenj zloglasni zakon o redu, ki se zlorablja pri preganjanju kmetov in delavcev.

Za kršenje deželne, okrajne in občinske samouprave naj se uvedejo potom zakona najstrožje kazni.

Vse te velike gospodarske in politične naloge ne more rešiti samo slovensko ljudstvo. Zato je potrebno, da se slovensko ljudstvo strne s hrvaškim, organiziranim kmetijskim ljudstvom, pa tudi s kmeti in delavci pravoslavne vere, v kolikor so se otrsli duhovnega vpliva belgrajske kamarile in gospode.

Zavedamo se, da kmetu, delavnemu ljudstvu ne bo nobena gospoda v mestih nikdar pomagala. Gospoda ima korist od tega, da kmeta odira in guli duhovno in materijelno. Zato pa je naša poglavitna naloga: organiziramo se v našo kmečko republikansko stranko, v katero pa ne sprejmemo nobenega gospoda in advokata, najmanj pa Prepeluha ali celo Kristana. Če si sami kmetje ne bomo znali pomagati, nam noben škric ne bo pomagal.

Zatorej organizirajte v vseh vaseh volilne odbore kmečke republikanske stranke iz treh zaupnih mož republikanskega mišljenja. Eden je predsednik, eden njegov namestnik, tretji je odbornik. — Predsednik naj bo ob enem čuvar naše skrinjice: Našo listo boste spoznali po tem, da bodo na njej samo kmetje in delavci, a nobenega škrica.

Samo naša lista je resnično kmečka in republikanska.

Začasni volilni odbor kmečke republikanske stranke.

(Vse dopise pošiljajte na uredništvo lista »Republikanske novice, Kandija pri Novem mestu.)

Popolno razsulo samostojne kmetijske stranke.

Samostojneži so se raztrojili! En del gre nazaj med liberalno gospodo, drugi del gre s srbskimi centralisti (Puelj) — tretji del pa, ki hoče ostati zvest kmečemu programu, se pridružuje kmečki republikanski stranki.

Centralistična politika gospoda Puelja je doživela strahovit polom. O tej še pred 4 leti mogočni stranki, ki so ji zaupali kmetje svoje glasove, ni danes ničesar, razven strahovitih razvalin. To je svarilni vzgled za vse one stranke, ki obljublajo delavnemu ljudstvu, za zeleno mizo pa prodajo pri prvi priložnosti interese kmetov mestni gospodi samo zato, da postane par voditelj ministri.

Kaj naj sedaj storijo kmetje, ki so dosedaj gledali v samostojni kmečki stranki svojega zaščitnika. Nekateri obupujejo in se odtegujejo politiki, češ saj vse skupaj ni nič vredno. To pa je najslabše. Mi kmetje moramo vztrajno, neumorno voditi boj za svoje pravice. V tem boju ne smemo odnehati, čeravno se pokažejo še tako velike težave. Da bi pa ta boj uspešno izvojevali, se moramo organizirati sami v svojo kmečko stranko. Da nas ne bi gospoda zopet izdala, moramo pognati iz kmečkih vrst vso gospodo, naj bo taka ali taka. V začetku smo pravilno organizirali stranko, ko smo govorili: »Kdor nima žuljavih rok, ne spada v naše vrste.« Navzlic temu se je pritihotapilo v našo stranko par gosposkih tičev, ki so nas potem prodali, da so dobili dobre službe. Drugi so zopet hoteli postati samo gospodje ministri. To se ne sme več ponoviti. Da bi se pa ne ponovilo, moramo voditi jasno, odkrito politiko. Taka politika je samo republikanska. Ljudstvo naj odloča samo, kmetje odločujemo sami v svoji stranki.

Kar je poštenih kmetov bodo to spoznali in se bodo vrgli z enako vnemo na delo za kmečko republikansko stranko, kot smo pred 4 leti delovali za samostojno. Samostojna kmetijska stranka je propala — živela kmečka republikanska stranka brez gospode.

Kako sodijo o Prepeluhu?

Delavsko kmečki list piše: »Čitali smo zadnje številko »Slov. Republikanca«, ki poroča o seji glavnega odbora Slov. republ. stranke. Čitamo in vidimo, da Prepeluh ni obvestil 14 zaupnikov svoje stranke o našem pozivu za enoten nastop v volitvah pod imenom Delavsko-kmetijski Republikanski Blok. — Kako to? V zadnji številki našega lista smo objavili pismen odgovor SRS, podpisan od Prepeluha, v katerem se odklanja naš poziv. — Začudili smo se, ko smo prejeli odklonilni odgovor, kajti mislili smo si: Kako morejo republikanski kmetje v današnjem rsnem času odkloniti naš poziv!

A sedaj vidimo, da zaupniki SRS sploh niso o tem razpravljali, ampak, da so na naš poziv odklonilno odgovorili na svojo roko Prepeluh in še nekaj generalov, ne, da bi vprašali svoje člane za mnenje. Ta nezaslišanost ponovno pokazuje, da Prepeluh, bivši desni socialpatriot, klerikalec, slovenski minister za socialno politiko, činovnik IV. razreda itd. — ne misli resno da bi stranka, ki ji stoji na čelu, izvojevala samostojnot slov. naroda in kmetsko - delavsko republiko, temveč, da on postavlja take razne ukradene parole samo zato, da bi opeharil ljudstvo, da bi razbil snujoči se in vedno močnejši delavsko - kmetijski republikanski blok in da bi sam prišel do korita in potem pokazal volivcem osla po zgledu klerikalnih tigrov.

Kmetje, ki ste nasedli besedičanju Prepeluha, Lončarja in drugih, spaznajete pravočasno njihovo gnusno igro, ne dajte se po šestih letih trpljenja in razočaranj ponovno opehariti!

K Prepeluhovi konferenci v Zidanemu mostu.

Najbolj značilno za politične metode g. Prepeluha, bivšega soc. demokrata, poverjenika za soc. politiko, somišljenika A. Kristana itd. je dejstvo, da na ustanovno konferenco republ. stranke ni niti povabil stare borce za kmečko republikansko stvar tovariša J. Murna, ki je že pred leti, ko je bil še Prepeluh prijatelj monarhistov, klerikalcev, že takrat organiziral kmečke republikance, govoril na Radičevem shodu v Zagrebu v imenu republikanskih Slovencev, tedaj ko so se menda Prepeluhu še hlačice tresle, ko se še ni upal pokazati svojega »republikanskega« mišljenja; ni ga povabil na ustanovno konferenco, ker se je menda bal, da bi bil razkrinkan. Mi se ne borimo proti osebi Prepeluhovi kot taki, temveč se borimo proti njegovim metodam, proti njegovi politici, ki ni niti kmečka niti republikanska, a najmanj človečanska; on smatra Slovence za 500 let bolj nazadnjaške kot so Culukafri. Mi pa smatramo tudi Culukafriške kmete za bolj zavedne republikance kot je Prepeluh, kar dokazujejo dolgotrajni njihovi boji za politično samostojnost. Črni Culukafri bi g. Prepeluha, ako bi prišel k njim kandidirati, poslali v ljudsko šolo, učiti se a b c politike in republikanstva. Slovenski republikanci pa mu bodo rekli 8. februarja: pojdi se k Culukafrom učiti republikanstva.

Ne nasedajte Prepeluhom in drugim kapitalistom.

Po vaseh hodi in potuhnjeno ogleduje, kje bi vjel kakšnega kmetiča na limance, neki Prepeluh, bivši diurnist (prepisač), ki se hvali, da je že dalj časa republikanec, že kar 20 let. Znano nam pa je, da je kar čez noč ratal republikanec. Bogve, kje je bil pred 8 leti, ko smo prvokrat ustanovili R. S. Kukavica pride vsako leto na spomlad v gorke kraje in nikdar še ni v svojem gnezdu znesla svoje jajce, pač pa se razvija na druge stroške, da ji ni treba sami delati gnezdo.

Tako je tudi Albin Prepeluh kar čez noč postal republikanec in nabira kmete in delavce za njegov mandat; kmet ne more zastopati uradnika, uradnik pa še manj kmeta in delavca. Zato pazite kmetje in ne pustite se varati od takih gospodov ki so najboljši prijatelji znanega monarhista socialista Kristana in raznih drugih nič vrednih strank.

Vsem nam je znano, kako je Kristan pri prvih volitvah agitiral z različnimi le-

taki med kmeti in delavci. Potem pa ga je beograjska vlada nagradila ter postavila za upravitelja največjega posestva v Banatu v Belju, ker je v enem letu tako močno »Rep« ustanovil, da je iz revnih žuljev kmečkega in delavskega trpljenja iztisnil več milijonov za svoj žep.

Zato mi kmetje nimamo do nobenega škrica zaupanja več, ker nas je dosedaj še vsaki prevaral. Zato smo prišli že zdavnaj do prepričanja, da samo naši zaupni možje kmečkega in delavskega stanu bodo pravilno in resnično zastopali naše interese. Če pogledamo po svetu vidimo isto v najbolj kulturnih državah, predsednik ameriške republike (Kulič) sam opravlja na posestvu svojega očeta kmečke posle. Predsednik republike Nemške je sam po poklicu sedlarski mojster. Predsednik Ruske Zvezne Republike je pa sam kmečkega stanu. Ministri angleške države so bili tudi večinoma iz kmečkega in delavskega stanu. Tudi pri nas mora priti do iste pravice, ker mi kmetje, rokodelci in delavci, ki predstavljamo čez 95% prebivalstva na celim svetu. To je stari boj za staro pravdo, to se pravi za staro pravico, ki je bila še vedno božja pravica, ki mora prej ko je mogoče zmagati.

Zato se ne pustite več varati in se bomo dobro premislili, kam bomo odpravili 8. februarja krogličico, uradnik naj voli uradnika, kmet pa kmeta.

Kmet - republikanec.

Svobodna gibanja.

Vsak odrastli človek gre kamor hoče in stanuje, kjer hoče na teritoriju države; nihče ne more biti interniran, niti konfiniran, niti izgnan iz občine ali iz države.

Tudi tuji državljani ne more biti izročen zaradi dejanja, ki se v njegovi državi smatra kot politični zločin.

Nedotakljivost doma (stanovanja). — Dom stanovanja je nedotakljiv. Samo sodišče more s pismenim na zakonu osnovanim odlokom v kakšnem domu (stanovanju) določiti hišno preiskavo, ki jo mora izvršiti sodnik sam. Varnostni organi smejo v stanovanje samo tedaj, ako jih domačini na pomoč pokličejo. Za izvrševanje teh naredb so odgovorni sodniki in varnostni organi osebno zakonu. K domu (stanovanju) spada dvorišče z vsemi gospodarskimi poslopi s postranskimi stanovanjskimi prostori. Osiguranje pismene tajnosti in poštna dostava.

Država jamči vsakemu za vse pošne pošiljatve posebej pa za dostavo pisem in časopisov. To jamstvo daje posebni zakon, ki obenem osigurava nedotakljivost tajnosti dopisovanja, brzojavljanja in telefonskih razgovorov. Kmetiška država je organizirana zajednica svobodnih in urejenih domov za vsestranski napredek kmetskega doma se ustvarja poseben zakon o kmetškem dednem pravu in gospodarski svobodi v duhu starega običajnega združene prava, toda v skladu z današnjim mišljenjem in potrebami kmetskega ljudstva: ravno tako zakon, s katerim se kmetški dom izločuje od prisilne dražbe in zakon o hišnem redu in poslušnosti, s katerim se oberem urejuje svobodno ustanavljanje novih hišnih zadrug.

Urejena obitelj.

Obitelj je prvi faktor poštene vzgoje za gospodarstvo in kulturo. Moški in ženske imajo v vsem popolnoma enake pravice. S posebnim zakonom se omogoča in pospešuje osebni kmetški kredit in kooperativno zbiranje kmetških prihrankov za potrebe kmetkega ljudstva, kakor tudi nadzor za poslovanje vseh denarnih zavodov. Pogoj za pravilni razvoj vsesplošnega narodnega gospodarstva je pravilna uredi-

tiv občinskih, deželnih in državnih financ. Glavna načela o ureditvi teh financ določa ustava.

Splošno zavarovanje.

Da nihče brez svoje krivice ne ostane brez sredstev za življenje, se uvaja z zakonom splošno zavarovanje za slučaj delovne nezmožnosti, posebno starosti. Da nikogar ne zadene brez krivde škoda na premoženju, se na isti način uvaja zavarovanje vsega premoženja za slučaj elementarnih nesreč (požara) povodnji, toče in potresa, dalje živinske kuge (nalezljivih bolezni).

Osnovna prva ali ljudska šola ima kmetsko obiležje in njen prvi namen je, da se doseže popolna in trajna pismenost naroda.

Po končani splošni narodni šoli se uči vsa ženska in moška mladina najmanj dve leti praktičnega gospodarstva vsake vrste, kolikor je primerno in mogoče, toda povsod s splošnim prosvetnim poukom in s praktičnim učenjem tudi drugih jezikov.

Narodna šola za splošno izobrazbo. Odpravijo se vse današnje takozvane srednje šole (gimnazije, realke, liceji) a mesto njih se ustanovijo narodne šole za splošno izobrazbo, ki trajajo najdalje 4 leta, ki jih lahko obiskujejo tudi odrasli in s katerimi je vedno zezvan tudi pouk o praktičnem delu ali tekom šolskega leta ali čez podaljšane počitnice in v katerih ni današnjih spričeval, in v katerih se uči angleški jezik.

Strokovne šole.

Poleg narodne šole za splošno izobrazbo je še cela vrsta strokovnih šol (gospodarskih, obrtnih in trgovskih), ki se obiskujejo istočasno, imajo splošno izobraževalne tečaje in spopolnjujejo v ruskem in nemškem jeziku.

Iz narodne šole za splošno izobrazbo se prehaja v strokovne šole za inteligenco kakor: gospodarske, sodnijske, učiteljske, veterinarske, lekarnarske in zemljomerske.

Te šole trajajo najdalje tri leta. Današnje vseučilišče kot nekaka visoka šola se odpravi in spremeni v celo vrsto znanstvenih zavodov. Ostanjejo le zdravniške in tehnične fakultete, ustanavlja pa se profesorska fakulteta za profesorje šol za splošno izobrazbo in strokovnih šol za inteligenco.

Predavanja na profesorski fakulteti so dostopna vsakomur, a na vseučiliščne znanstvene zavode se lahko vpiše vsak, kdor na sprejemnem izpitu izkaže sposobnost za razumevanje predavanj.

Zdravstvo.

Državljeni so vse sile in vrednost države. Zdravstvo se uredi s posebnim zakonom z enako skrbnostjo za vasi in za mesta, tako, da je tudi najbolj siromašnim slojem omogočena zdravniška pomoč in zdravlila.

Kaj jih najbolj boli? Na hrvaškem imajo republikanski kmetje lepo število kmečkih zadrug. Moderno denarno gospodarstvo pa zahteva, da dobe take zadruge tudi svoje centrale, kjer se zbira denar iz vseh zadrug. Taka centrala je banka. Lastno banko za kmečke zadruge je hotel Radič že zdavnaj osnovati, toda centralna vlada mu ni dovolila ustanovitve. Dovoljenje za ustanovitev lastne banke za kmečke zadruge na Hrvaškem je dala Radičeva šele sedanja vlada in banka tudi že posluje v Zagrebu. Nova kmečka banka pa je razne denarne mogotce silno prestrašila, ker danes hrvaški republikanski kmetje dvigajo svoj prihranjeni denar iz drugih denarnih zavodov in ga nalagajo v svoji lastni banki.

Bratje kmetje, na volitve!

Na obzorju tvoje domovine
Oblaki gosti pokrili višine.
Grom za gromom iz oblakov počí
Tresejo se temelji pri koči.

Solnce žarko, tvojega neba oko
Zatonilo za gorami globoko
Tudi mesec se za oblake krije
Le tu in tam srebrne žark lije.
Tvoja sla so napadli hajduki
Stokrat slabši kakor gladni volki.
Tvoja pota, steze in klanci
So postali brate, sami šanci
a v šancah batinaši stoje
Ljuti risi, žejni krvi tvoje.

Znaš li brate zakaj te strahote
Znaš li brate zakaj te grozote
znaš li, zakaj ti gosposki risi
So vsi proti Tebi,
Čeprav kriv nisi.
V svečanu vršijo se volitve
A že slišijo, kmečke molitve
za slobodo pravo in za diko
človečansko milo republiko.
Dobro znajo, da Radić ne laže.
Čitali so, kaj naš program kaže:
»Kdor ne dela, — da ne sme ni jesti!«
Pa je v srce začelo jih zebsti
ne od zime, vetra ali leda
temveč zato, ker nočejo dela
zato bi nas poklati hoteli,
ali narodni pregovor veli
katerega danes pozna že raja,
da batina ima dva kraja.

Pa ko so vse to pomnožili
zračunali in spet odbili
izgubili pamet so in glavo
ko pred seboj vidijo strašno lavo
ki jo kmečki vulkan izliva
ki staro ruši, nove zgradbe zida.
Pa gospoda se igra otroke
Strah, bav bav nam sili v roke.
Ne znajo ti gosposki risi
da pri kmetu strah na klinu visi.
Da je kmet, kar je bilo straha,
pustil v dimu vojnem od praha
med bučanjem granat in topov.
Tedaj, ko je, ko je on za njih umiral
ko je za njih življenje preziral
ko je stokrat slišal sablje zvok,
ranjenih umirajočih jok.

Ko smo zmrzovali 5 let v zimi
za gospodo, ki je spala v svili.
Za vse to mi vemo kaj so nam dali
najprej kuluk, zdaj bi nas še klali —
kmetje pa ne bomo se podali
osmega svečana glasove bomo oddali:
»Presiti smo krivic, nasilja in glada
Republika povsodi naj zavladal«

Spesnil Josip Božić, kmet in tajnik
HRSS iz Filipjakova (Dalmacija); prosti
ponatis iz »Slobodnega doma«.

Kmečko ljudstvo pozivamo, da sodeluje
v svojem listu. Kdorkoli med vami zna
pisati, naj napiše vse želje prebivalstva na
vasi na naše uredništvo. Dokler ne bodo
kmetje sami pisali o svojih križih in težavah,
si tudi ne morejo priboriti boljšega
življenja.

Vzemite si za vzgled hrvatske kmete!
Čeravno 50% od njih ne zna pisati, tisti,
ki znajo neprestano pišejo v njihov list
»Slobodni dom«. Ne bojte se, kar bo na-
pak v pisavi, bo že uredništvo popravilo.

Dopisujte torej v svoj list »Republi-
kanske novice«. Nabirajte naročnike in
pošljite naslove na uredništvo našega lista.

Kjerkoli je že organizacija Slovenske
republikanske stranke, skličite občni zbor,
prečitajte naš list in odločite: hočete li z
gospodom Prepeluhom v gosposki stranki,
ali pa hočete ustanoviti res kmečko repu-
blikansko stranko, kjer boste vse zadeve
reševali sami kmetje.

Naprej za našo kmečko stvar!

*Deutschsprechende Bevölkerung in
Krain und Steiermark, besonders die mit-
leren Stände, Bauern und Arbeiter, die
grösstenteils republikanisch gesinnt sind,
werden wohl ihren Irrtum bei den letz-
ten Wahlen, bei dem sie ihre Stimmen für
die serbische radikale Partei abgegeben
haben, jetzt einsehen. Die PP Regierung
verbitet den Deutschen freies Organisa-
tionsleben und betrachtet sie somit als
Bürger der untergeordneten Klasse, als
Dank für die abgegebenen Stimmen.*

Die Gotscheer, arme Land- und Stadt-
bevölkerung wird auch den Unterschied
zwischen unserer Politik die, die Interes-
sen des arbeitenden Volkes in Stadt und
Land vertritt ohne Unterschied der Nationa-
lität und Religion und der Politik nationa-
l slowenischen, sozialpatriotischen, —
Prepeluh & Co. wohl begreifen.

Wir fordern auch die Bauern, beson-
ders in Gotschee und Steiermark, die
republikanisch gesinnt sind, sofort ihren
Wahlausschuss von den Vertrauensmän-
nern zu bilden und mit der Redaktion un-
seres Blattes in Verbindung zu treten. Die
Gotscheer Landbevölkerung kann ihre man-
nigfaltigen Interessen nur in der republi-
kanischen Bauernpartei schützen nach dem
Beispiel der deutschen Bauern in Slawo-
nien, Banat und Bačka, die fast alle in der
kroatischen, republikanischen Bauernpar-
tei organisiert sind.

In jedem Dorfe sollen die am meisten
politisch aufgeklärten Gesinnungsgenos-
sen sofort eine Wählerversammlung zu-
sammen rufen, unser Blatt laut durchle-
sen und danach einen Dorfwahlausschuss
bestehend aus 8 Vertrauensmännern wäh-
len, von dem einer der Vorsitzende und
die anderen zwei seine Stellvertreter sind.
Berichten Sie einfach wahrheitsgemäss
vom Verlauf der Versammlung unserer
Redaktion. Schreiben Sie auch alle Wün-
sche, die das arbeitende Volk in ihrem
Dorfe hat.

Das arbeitende Volk, Bauern und Ar-
beiter aller Nationen, vereinigt euch ge-
gen euere Ausbeuter!

Delavsko zavarovanje.

Povedali in kazali smo že precejkrat
na tem mestu, kako hočejo Velesrbi dose-
či svoj smoter, namreč napraviti iz Jugo-
slavije Veliko Srbijo. Kar tako na lepem
to ne gre in vidijo tudi, da jim posamezni
slovenski in hrvaški odpadniki ne morejo
pomagati, ker jih je ljudstvo prav tako hi-
tro spoznalo, kakor odločno odklonilo. Za-
to so se vrgli na drugo polje. Za najboljšo
sredstvo, ki obenem tudi nekaj nese, so
spoznali popolno gospodarsko uničenje
Slovenije in Hrvaške. Ko bo to izvršeno,
pojde po velesrbskemu receptu lahko.
Kajti berači so sicer dostikrat neprijetni,
ponavadi pa niso nevarni. Berač ne zahte-
va, berač samo prosi.

Prav zato pa smatramo mi za svojo
najvažnejšo nalogo, da takoj sproti opozar-
jamo na vse velesrbske poizkuse in de-
janja, ki naj pripeljejo Slovence v popolno
siromaštvo in mu tako vzamejo zadnjo od-
porno silo.

Včasih je to delo težavno, zakaj skri-
ta in zavita so pogostokrat taka dejanja v
nedolžno obliko. Sicer mi ne verjamemo
še tako nedolžni obliki in obleki. Volk
ostane volk tudi potem, ko je ogrnil ovčji
kožuh in v čistost vsakega »Jugoslovena«
ne verjamemo, če se tudi vsak dan obleče
v belo oblekico prvega obhajila. Ali le pre-
rado se zgodi, da tudi pošteni, toda preveč
dobroverni ljudje mislijo, da smo črnogle-
di, da končno stvar le ni tako huda.

Prav tem dobrovernim ljudjem lahko
dokažemo na vzornem primeru, kako smo
imeli prav mi s svojo nezaupljivostjo na-
pram vsakemu belgrajskemu dejanju.

Dobri dve leti je tega, kar sta skuha-
la Žerjav in Pribičević zakon o zavarova-
nju delavcev, na katerega je seveda pri-
tislil državni pečat Lazica Marković. Da
je vsaka stvar, pod katero beremo ta čed-
na imena, do brezumnosti centralizirana in
centralistična, je jasno. Vendar se pa že
omenjenim dobrovernim ljudem svoj čas
stvar ni zdela preveč huda, češ, socialno-
političen zakon je to, ki ne nudi dosti pri-
like za »zaslužek« in nekje se mora ven-
dar nahajati nekak osrednji urad.

Sicer bi že takoj tukaj človek nekaj
pripomnil. Edino v Sloveniji je bilo delav-
sko zavarovanje že do prevrata izvedeno
na prilično evropski način. Edino Slove-
nija je imela tudi upravni aparat, ki bi se
mu sicer moglo v tem in onem prigovarja-
ti, ki je bil pa v celoti vendar na svojem
mestu. Rekli bi torej, če naj se že res iz-
vrši centralizacija, naj se izvrši na kraju,
ki je za to najbolj pripraven in primeren,
torej v Ljubljani. Saj je Ljubljana prav za
prav razglašena za državno prestolico ravn-
o tako, kakor Beograd ali Zagreb, in če
se že mora vse centralizirati, naj se centra-
lizira vsaj nekaj tudi v Ljubljani, vsaj tisto,
za kar je Ljubljana primernejše mesto.

Seveda, Ljubljana je prestolnica samo
na papirju, in ni še v njej centralizirano
družega, nego kričečih krivic, ki se nam
gode. Da bi se pa v njej osredotočilo del-
avsko zavarovanje in delavski osrednji
zavarovalni urad, v katerega se stekajo dan
za dnem lepi denarji — ne bodite vendar
tako otročji! Za belgrajsko družino je Ljub-
ljana predaleč in tudi preveč evropska,
da bi se moglo po domače segati v njene
blagajne, tako da »ne ve levica, kaj dela
desnica«. Zato so centralizirali osrednji
urad v Zagrebu, od koder ga imajo prene-
sti v petih letih seveda v Beograd.

Prvo dejanje centraliziranega zavarov-
alnega urada je bilo, da je prepovedal
nameravano stavbo primerne službene-
ga poslopja v Ljubljani, ki naj bi se gradi-
lo za naš slovenski denar, in drugo, seve-
da, da je potegnil denar slovenskih delav-
cev iz slovenskih denarnih zavodov in ga
naložil po raznih demokratskih bankah na
Hrvaškem in v Srbiji. Da morajo te banke
biti hvaležne svojim vlagateljem, to se raz-
ume in mislim, da ga ni, ki bi mislil, da se
ta hvaležnost kaže samo v besedah »naj-
lepša hvala«, ampak da zahtevajo bolj ma-
terijalizirano hvaležnost. Seveda, od te hva-
ležnosti ne bo imel niti slovenski delavec
niti slovensko narodno gospodarstvo ničesar.
Prvič, ker bo radi brezprimerne kor-
ruptnosti raznih Jugoslovenov samo pri-
krajšan in oškodovan v svojih pravicah,
drugič, ker ta centralizirani osrednji urad
samo jemlje denar iz našega gospodarske-
ga organizma in ga seveda s tem slabi, ka-
kor slabi človeški organizem pijavka, ki mu
pije kri.

Naše stališče glede delavskega zava-
rovanja je načelno in prav radi te svoje na-
čelnosti preprosto. Kakor vsako centrali-
zacija je treba razbiti tudi ono delavskega
zavarovanja. V Beogradu ali kjerkoli pa
naj grade magari poslopja v deset nadstro-
pij, če hočejo, samo ne za naš denar!

Zato zahteva že občutek pravice, da
se ti od centralistov iz Beograda strankar-
sko imenovani odbori, zlasti osrednji v Za-
grebu, pa tudi pokrajinski v Ljubljani eno-
stavno razženejo, delavcem in obrtnikom
pa da čimprej prilika volitev teh samo-
upravnih teles in tudi resnična avtonomija.
Seveda je končni cilj ta, da se zakon spre-
meni v smislu federacije. To je treba iz-
vršiti čimprej!

Vsem republikancem veselo in srečno
novo leto, v katerem bo zasijalo za nas
kmete novo solnce, želi iz srca

Jos. Murn, kmet, Kandija-Novo mesto.

Tisk tiskarne Makso Hrovatin, Ljubljana.